

DATOS IDENTIFICATIVOS

Lingua e literatura: Galego

Materia	Lingua e literatura: Galego			
Código	P02G110V01505			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Filoloxía galega e latina			
Coordinador/a	Acuña Trabazo, Ana			
Profesorado	Acuña Trabazo, Ana Alonso Nuñez, Aquilino Santiago			
Correo-e				
Web				

Descrición xeral Os obxectivos desta materia son lingüísticos e literarios. A disciplina está concibida para profundar en coñecementos lingüísticos non impartidos nos cursos anteriores (historia da lingua e lingua e sociedade fundamentalmente) e para fornecerlle ao alumnado os rudimentos necesarios para a comprensión e análise de textos literarios prosísticos e/ou poéticos.

Entre os coñecementos lingüísticos, trátase, especialmente, a situación lingüística de Galicia contextualizada dentro da situación lingüística mundial. Este coñecemento debe preparar aos futuros mestres e mestras para resolver con eficacia os problemas derivados da situación lingüística galega e, en xeral, para afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües e multiculturais.

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Lideranza
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e da comunicación.	A1 A3	
Favorecer as capacidades de fala e de escritura.	A1 A3	B1 B3 B11 B13 B15 B16 B17
Coñecer e dominar as técnicas da expresión oral e escrita para mellorar as competencias orais e escritas e, especialmente, para mellorar a redacción de textos académicos.	A1 A3	B1 B2 B3 B9 B13 B15 B16 B17
Falar, ler e escribir correcta e adecuadamente en galego.	A1 A3 A6	B1 B3 B13 B15 B16 B17
Coñecer os diferentes rexistros e usos da lingua.	A1 A3 A6	B1 B3 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B19
Coñecer as liñas xerais da historia da lingua galega.	A1 A3 A6	B1 B2 B3 B13 B15
Coñecer os rudimentos teóricos para analizar a relación entre lingua e sociedade.	A1 A3 A6	B1 B2 B3 B7 B9 B12 B13 B14 B15 B16 B17
Coñecer a situación lingüística mundial multilingüe e multicultural.	A1 A3 A6	B1 B2 B3 B6 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19

Afrontar situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multilingües.	A1 A3 A6	B1 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
Relacionar a situación lingüística de Galicia coa situación lingüística mundial.	A1 A3 A6	B1 B2 B3 B6 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
Coñecer a situación legal, a normalización e a normativización do galego.	A1 A3 A6	B1 B2 B3 B7 B8 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
Fomentar a eliminación dos prexuízos lingüísticos tanto da escola como da sociedade.	A1 A3 A6	B1 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
Coñecer a tradición oral e o folclore.	A1 A3 A6	B1 B3 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B19
Adquirir formación literaria.	A1 A3 A6	B1 B2 B3 B7 B8 B13 B15 B17 B21

Comprender o feito literario.	A1 A3 A6	B1 B2 B3 B13 B15 B17 B21
Coñecer os rudimentos do comentario de texto (narrativo e/ou poético).	A1 A3 A6	B1 B2 B3 B7 B8 B9 B13 B15 B16 B17 B21
Coñecer a historia da literatura galega para saber contextualizar os textos que se comenten.	A1 A3 A6	B1 B2 B3 B7 B8 B13 B14 B15 B16 B17 B21
Aplicar os conceptos lingüísticos e literarios á análise da realidade galega atendendo á súa especificidade.	A1 A3 A6	B1 B2 B3 B7 B8 B9 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B21

Contidos

Tema

I. Historia da lingua	1. 1. A formación da lingua galega. 1. 2. O galego na Idade Media. 1. 3. Os Séculos Escuros. 1. 4. O século XIX. 1. 5. O século XX.
-----------------------	---

II. Lingua e sociedade

2. 1. A linguaxe e a comunicación. Características esenciais da linguaxe.
2. 2. O estudo da lingua. A Lingüística e a Gramática. A Sociolingüística e a Socioloxía da Linguaxe.
2. 3. Unidade e variedade da lingua galega.
2. 4. Lingua oral e lingua escrita. Didáctica da pronunciación e da ortografía. O desenvolvemento da escritura.
2. 5. A situación lingüística no mundo: diversidade versus uniformidade.
2. 6. Os xuízos de feito versus os xuízos de valor.
2. 7. O prexuízos lingüísticos: definición e algúns exemplos.
2. 8. Linguas hexemónicas e linguas minorizadas.
2. 9. A relación entre estatus de lingua e poder político-económico.
2. 10. Ámbitos de uso do galego: ensino, medios de comunicación, igrexa, administración, etc.
2. 11. As linguas de comunicación internacional versus as linguas ameazadas.
2. 12. Distinción entre comunidade lingüística e comunidade política.
2. 13. Principios legais para a recuperación das linguas ameazadas. Personalidade e Territorialidade.
2. 14. Linguas en contacto: o caso galego. Bilingüismo e diglosia.
2. 14. 1. Definicións.
2. 14. 2. Precisións conceptuais sobre a diglosia.
2. 14. 3. Interferencias lingüísticas derivadas do contacto entre linguas.
2. 15. A normalización e a normativización.
2. 15. 1. Precisións terminolóxicas.
2. 15. 2. A situación legal do galego.
2. 15. 3. A normativización.

III. Tradición oral e folclore

- 3.1. A literatura popular de tradición oral.
- 3.2. Da literatura de tradición oral á tradición escrita de autor.

IV. Literatura

- 4.1. Breve historia da literatura galega.
- 4.2. Especificidade da literatura galega.
- 4.3. O comentario de texto.
- 4.4. A linguaxe e a literatura.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	15	30	45
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	30	30	60
Sesión maxistral	15	26	41
Outras	2	2	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	Comentario dun texto literario prosístico e/ou poético.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Corrección de actividades iniciadas na aula ou non e análise de lecturas complementarias.
Sesión maxistral	Exposición teórica sobre os contidos do temario e análise de lecturas complementarias.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida relativa ás actividades programadas. Orientacións para a elaboración dun traballo escrito.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Aclaracións relativas ao programa, a algún tema explicado na aula ou a calquera dúbida relativa ás actividades programadas. Orientacións para a elaboración dun traballo escrito.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Traballo orixinal	40
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Asistencia e participación	5

Sesión maxistral	Asistencia e participación	5
Outras	Exame	50

Outros comentarios sobre a Avaliación

Modelo A. O alumnado que asista regularmente á clase (80%) terá que aprobar o traballo literario para poder presentarse ao exame, a non ser que o profesorado acorde outra cousa co alumno ou alumna. Para aprobar a materia hai que aprobar o traballo e o exame.

Modelo B. O alumnado que non asista regularmente á clase (80%) terá que realizar un exame final de toda a materia, a non ser que o profesorado acorde co alumno ou coa alumna outro tipo de avaliación.

Bibliografía. Fontes de información

- CASSANY, D.; LUNA, M. e SANZ, G., **Enseñar lingua**, Barcelona: Graó,
 GUTIÉRREZ, IZQUIERDO, R., **Lecturas de nós. Introducción á literatura galega**, Vigo: Xerais,
 LÓPEZ CASANOVA, A., **El texto poético. Teoría y metodología**, Salamanca: Colegio de España,
 MARCHESE, A. e FORRADELLAS, J., **Diccionario de retórica, crítica y terminología literaria**, Barcelona: Ariel,
 MARIÑO, R., **Historia da lingua galega**, Santiago: Sotelo Blanco,
 MONTEAGUDO ROMERO, H., **Estudios de sociolingüística galega**, Vigo: Galaxia,
 NINYOLÉS, R., **Estructura social e política lingüística**, Vigo: Ir Indo,
 NOIA, C., **"O conto de tradición oral" en Xornadas Internacionais de Cultura Tradicional**, A Coruña: Asociación cultural Canle,
 RODRÍGUEZ FER, C., **Comentario de textos contemporáneos**, Vigo: Xerais,

Gramáticas e manuais

- ÁLVAREZ, R. e XOVE, X. (2002): *Gramática da lingua galega*. Vigo: Galaxia.
 FEIXÓ CID, X. (2004): *Gramática da lingua. Síntese práctica*. Vigo: Xerais.
 FREIXEIRO MATO, X. R. (2002-2006): *Gramática da lingua galega, I, II, III*.Vigo: A Nosa Terra.
 HERMIDA GULÍAS, C. (2004): *Gramática práctica (Morfosintaxe)*. Santiago: Sotelo Blanco.
 ·
 CARBALLEIRA ANLLO, X. M^a. (coord.) (2009): *Gran Diccionario Xerais da Lingua*. Vigo: Xerais.
 (2005): *Diccionario Xerais da Lingua*. Vigo: Xerais
 FERNÁNDEZ SALGADO, B. (coord.) (2004): *Diccionario Galaxia de usos e dificultades da lingua galega*. Vigo: Galaxia.
 ·GARCÍA, C. e GONZÁLEZ GONZÁLEZ, M. (2004): *Diccionario castelán-galego da Real Academia Galega*. A Coruña: Real Academia Galega/Fundación Barrié de ILG/RAG (2004): *Vocabulario ortográfico da lingua galega (VOLGa)*. : ILG/RAG.
 3. A Coruña: Fundación Barrié de XOVE FERREIRO, X. (coord.) (2005): *Novo Diccionario da lingua galega*. Vigo: Obradoiro/Santillana.

Historia da lingua e Lingua e Sociedade

- AITCHISON, J. (1993): *El cambio en las lenguas: ¿progreso o decadencia?* Barcelona: Ariel.
 APPEL, R. E MUYSKEN, P. (1996): *Bilingüismo y contacto de lenguas*. Barcelona: Ariel.
 BAKER, C. (1997): *Fundamentos de educación bilingüe y bilingüismo*. Madrid: Cátedra.
 CAMPS, A.; LIMIAN, M. (coords.): *Miradas y voces. Investigación sobre la educación lingüística y literaria en entornos plurilingües*. Barcelona: Graó.
 la Transición hasta la actualidad. Madrid: Iberoamericana.
 COSTA RICO, A. (2004): *Historia da educación e da cultura en Galicia (séculos IV-XX)*. Vigo: Xerais.
 COSTAS, X. H. (2002): *Guía das linguas de Europa*. Santiago de Compostela: Edicións Positivas.

- _____ (coord.) (2009): *55 mentiras sobre a lingua galega*. Ames: Laiovento
- ETXEBARRIA, M. (2002): *La diversidad de lenguas en España*. Madrid: Espasa Calpe.
- FERNÁNDEZ REI, F. (1991): *Dialectoloxía da lingua galega*. Vigo: Xerais.
- FERNÁNDEZ REI, F. e HERMIDA GULÍAS, C. (1996): *A nosa fala. Bloques e áreas lingüísticas do galego*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura galega.
- FERNÁNDEZ REI, F. (2002): "A situación do galego nas comarcas occidentais de Asturias, León e Zamora" en H. Monteagudo e X. Bouzada (ed.): *O proceso de normalización do idioma galego, 1980-2000*, vol III. Santiago: Consello da Cultura Galega, 363-464.
- FREIXEIRO MATO, X. R. (1997): *Lingua galega: normalidade e conflito*. Ames: Laiovento.
- _____ (2006): *Lingua, nación e identidade*. Ames: Laiovento.
- GRAÑA NÚÑEZ, X. (1993): *Vacilacións, interferencias e outros "pecados" da lingua galega*. Vigo: Ir Indo.
- LABRAÑA, S. e outros (2009): *EuroComRom: as sete peneiras: para saber ler axiña todas as linguas románicas*. Aachen: Shaker.
- MONTEAGUDO, X. (1990): "A oficialidade da lingua galega: o marco legal". *Grial* 107, 387-398.
- NÚÑEZ SINGALA, M. (2009): *En galego, por que non? Contra os prexuízos e as simplificacións sobre a lingua galega*. Vigo: Galaxia.
- SANMARTÍN, G. (ed.) (2010): *Lingua e futuro*. Ames: Laiovento.
- SEMINARIO DE SOCIOLINGÜÍSTICA (1994): *Lingua inicial e competencia lingüística en Galicia*. A Coruña: Real Academia Galega.
- SEMINARIO DE SOCIOLINGÜÍSTICA (1995): *Usos lingüísticos en Galicia*. A Coruña: Real Academia Galega.
- SEMINARIO DE SOCIOLINGÜÍSTICA (1996): *Actitudes lingüísticas en Galicia*. A Coruña: Real Academia Galega.
- SEMINARIO DE SOCIOLINGÜÍSTICA (2003): *O galego segundo a mocidade*. A Coruña: Real Academia Galega.
- SEMINARIO DE SOCIOLINGÜÍSTICA (2004): *Lingua inicial e Competencia Lingüística en Galicia*. A Coruña: Real Academia Galega.
- La Europa de las lenguas*. Madrid: Alianza Editorial.
- VV. AA. (2004): *O proceso de normalización do idioma galego (1980-2000)*. Santiago: Consello da Cultura Galega.
- VV. AA. (2007): *Niveis de competencia en lingua galega*. Santiago: Xunta de Galicia.
- XUNTA DE GALICIA (2005): *Plan xeral de normalización da lingua galega*. Santiago: Xunta de Galicia.
- Literatura**
- ANDERSON IMBERT, E. (1992): *Teoría y técnica del cuento*. Barcelona: Ariel.
- DÍEZ BORQUE, J. M. (1978): *Comentario de textos literarios. Método y práctica*. Madrid: Playor.
- GIRÓN ALCONCHEL, J. L. (1982): *Introducción a la explicación lingüística de textos. Metodología y práctica de comentarios lingüísticos*. Madrid: Edinumen
- GÓMEZ SÁNCHEZ, A. e QUEIXAS ZAS, M. (2001): *Historia xeral da literatura galega*. Vigo: A Nosa Terra
- RODRÍGUEZ FER, C. (1989): *Poesía galega. Crítica e metodoloxía*. Vigo: Xerais.
- RODRÍGUEZ FER, C. (1991): *Arte literaria. Catálogo, descrición e teoría crítica para a comprensión e comentario de textos*. Vigo: Xerais.
- RODRÍGUEZ IGLESIAS, F. (dir.) (2001): *Galicia. Literatura*. XXXII, XXXIII, XXXIV. A Coruña: Hércules edicións
-
- BLANCO, D. (1992): *Poesía popular de Galicia*. Vigo: Xerais.
- _____ (1994): *Historia da literatura popular galega*. Santiago de Compostela: Universidade.

CABANILLAS, R. (1976): *Cancioneiro popular galego*. Vigo: Galaxia.

FERRO RUIBAL, X. (1988): *Refraneiro galego básico*. Vigo: Galaxia.

GONZÁLEZ REBOREDO, X. M. (1983): *Lendas galegas de tradición oral*. Vigo: Galaxia.

LÓPEZ TABOADA, C. e SOTO ARIAS, Mª R. (1995): *Así falan os galegos. Fraseoloxía da lingua galega*. A Coruña: Galinova.

MARTÍN, P. (1985): *¿Que cousa é cousa? O libro das adiviñas*. Vigo: Galaxia.

SCHUBART, D. e SANTAMARINA, A. (1987): *Cantigas populares*. Vigo: Galaxia.

CASSANY, D. (1995): *La cocina de la escritura*. Barcelona: Anagrama.

GABINETE DE ESTUDIO PARA A REFORMA EDUCATIVA (1992): *Educación Primaria. Desenvolvemento Curricular. Secuencias de obxectivos, contidos e criterios de avaliación por Áreas e por Ciclos*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia/Consellería de Educación.

GABINETE DE ESTUDIO PARA A REFORMA EDUCATIVA (1992): *Deseño Curricular Base. Educación Primaria*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia/Consellería de Educación.

GARCÍA TEIJEIRO, A. (1990): *Disfrutar escribindo: a narración e a poesía nas aulas*. Vigo: Galaxia.

HARGUINDEY, H. e PAZOS, X. M. (1995): *Estilo de exercicios para exercicios de estilo*. Vigo: Xerais.

LOMAS, C. e OSORO, A. (1993): *El enfoque comunicativo de la enseñanza de la lengua*. Barcelona: Paidós.

MEDRANO, C. L. (1994): *50 xogos de lingua*. Vigo: Xerais.

MEDRANO, C. L. (1998): *Outros 50 xogos de lingua*. Vigo: Xerais.

MUÑOZ, B., SARMIENTO, M. X. e ALONSO, S. (2004): *Expresión escrita*. Vigo: Xerais.

RODARI, G. (1999): *Gramática da fantasía*. Pontevedra: Kalandracca.

SERAFINI, Mª T. (1994): *Cómo se escribe*. Barcelona: Paidós.

Algúns recursos na rede <http://www.edu.xunta.es>

<http://www.cirp.es>

<http://www.aelg.org/Centrodoc/MainPage.do>

Recomendacións

Outros comentarios

A ficha persoal cos datos e a foto pegada debe entregarse nas dúas primeiras semanas de clase.
